

UMEÅ UNIVERSITET

Rättsliga åtgärder i arbetet mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning – elefantkliv eller myrsteg?

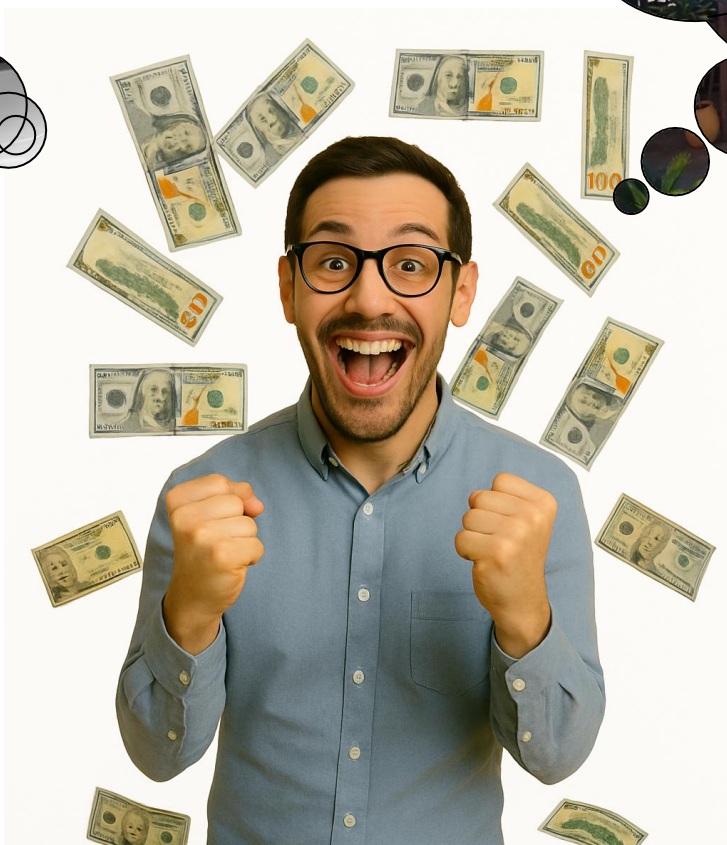
J.D lektor i rättsvetenskap Ann-Sofie Henrikson, Juridiska institutionen, Umeå universitet

Riskfylld kreditgivning & överskuldsättning

- **När och hur blev detta ett problem?**

- Avregleringen av kreditmarknaden i mitten av 1980-talet
- Demokratisering av kreditmarknaden
- Hög konsumtion och lågt sparande
- Hög skuldsättningsgrad
- Yttrefaktorer som lågkonjunktur / höjda räntor
- Personliga faktorer som arbetslöshet, sjukdom
- Överskuldsättning

Aktuella åtgärder mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning

Vidtagna:

- strängare tillståndskrav för konsumentkreditinstitut
- slopat ränteavdrag för blacolån
- ränte- och kostnadstak
- skäligt anstånd innan verkställighetsförfarande inleds
- förbud mot spel på kredit 1 april 2026

På gång:

- ny konsumentkreditlag, föreslås träda i kraft 20 november 2026

Utreds till 10 juli 2026 med syfte att minska problemen med evighetsgäldenärer

- ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar vid Kronofogden
- regler om absolut preskription för konsumentfordringar
- tidsbegränsning för utbetalning av krediter
- ändra reglerna om skuldsanering

Preventiva åtgärder

- Strängare tillståndskrav för konsumentkreditinstitut
- Slopade ränteavdrag för blancokrediter
- Förbud mot spel på kredit
- Kreditprövning, ej genomförd

Tillståndskrav

lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
lag om viss verksamhet med konsumentkrediter upphör

- Konsumentkreditinstitut får inte längre lämna konsumentkrediter
 - Istället söka tillstånd att driva bank- och finansieringsrörelse
 - Omfattande tillståndprocess och uppfyllande av EU:s kapitaltäckningsregler (CRR/CRD)
 - Högre krav på kapitaltäckning, riskhantering, internkontroll och styrning

Slopat ränteavdrag för blacolån lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

- Tidigare: avdrag med 30 % för ränteutgifterna eller vid större underskott 21 %
- 2025 avdraget halverat
- 2026 avskaffas avdraget helt!
- Spelar ingen roll *när* krediten ingicks
- Blacolån blir dyrare

Förbud mot spel på kredit

spellagen (2018:1138)

- Ändringar i spellagen från 1 april 2026
- Förbud för licenshavare och spelombud att tillåta eller medverka till att spel om pengar finansieras genom krediter
- Ej acceptera spel om vetskap om att det görs på kredit

Kreditprövning

art.18 konsumentkreditdirektivet

- en grundlig bedömning i konsumentens intresse
- hänsyn ska tas till faktorer som är relevanta för att bedöma konsumentens utsikter att betala tillbaka
- grundas på relevant och korrekt information om konsumentens inkomster och utgifter och andra ekonomiska förhållanden, i proportion till kreditens art, varaktighet, värde och risker för konsumenten
- kreditprövningen ska visa att konsumenten **sannolikt** kan betala tillbaka

Reparativa åtgärder

- Ränte- och kostnadstak
- Begränsade möjligheter till förlängning av kreditens löptid
- Skäligt anstånd innan verkställighetsförfarande inleds

Räntetak

19 a § konsumentkreditlagen

- Kredit- eller dröjsmålsräntan < gällande referensräntan med **ett tillägg av 20 procentenheter. (=22 %)**
- Vid dröjsmål med betalning av kredit, bara skyldig att betala dröjsmålsränta med anledning av dröjsmålet.

(Jmf. NJA 2024 s. 86 Förseningsavgiften)

Kostnadstak

19 b § konsumentkreditlagen

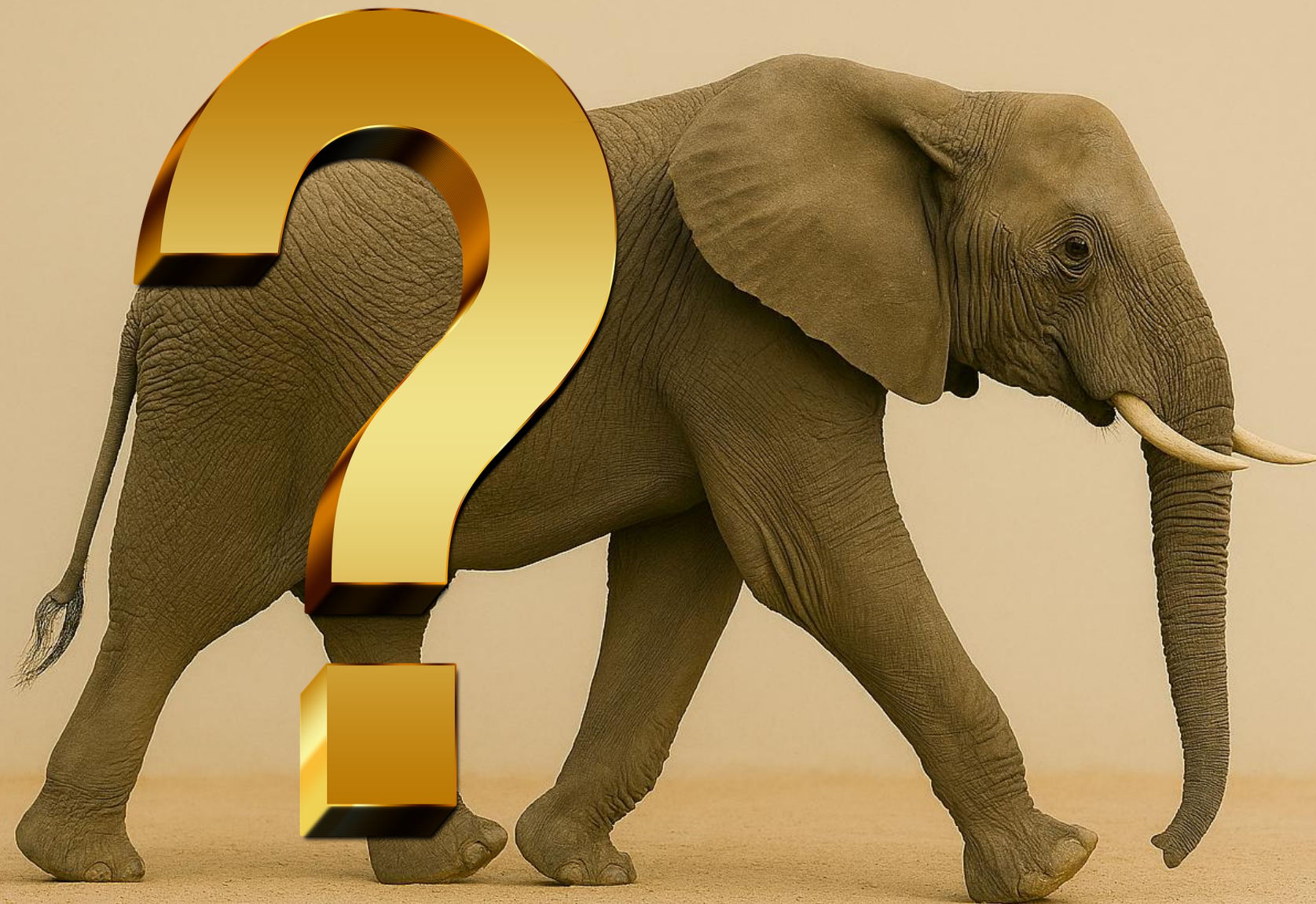
- Kostnaderna \leq kreditbeloppet
- Med **kostnader** avses
 1. kreditkostnader,
 2. dröjsmålsränta, och
 3. kostnader enligt lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m.
- Ex. Om kreditbeloppet uppgår till 1000 kr behöver konsumenten inte betala tillbaka mer än 2 000 kr (1000 +1000).

Skäligt anstånd innan verkställighetsförfarande inleds

20 d § konsumentkreditlagen

- Kreditgivaren ska överväga alternativ innan ansökan lämnas till Kronofogden
- Kan vara skäligt anstånd eller ändring i avtalet så att avbetalningen underlättas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall

Vad kan lösas med regler?

- Problemen har varierat över tid
- Överskuldsättning?
- Efterfrågan, utbud, tillgång?

Tack för din uppmärksamhet!

- Ann-Sofie Henrikson, Juridiska institutionen Umeå universitet
- ann-sofie.henrikson@umu.se